

5. Тарануха В. Прогалини в праві: поняття, сутність, способи їх усунення та подолання. *Юридична Україна* : щомісячний правовий часопис. 2009. № 2. С. 15–19.

6. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посібник. Вид. 5-ге, зі змінами. Київ : Атіка, 2001. 176 с.

7. Харитонов Є. Нариси теорії цивілістики (поняття та концепції) : монографія. О. : Фенікс, 2008. 346 с.

8. Заболотна Н. Я. Прогалини у цивільному законодавстві та способи їх подолання: загальнотеоретичне дослідження. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 6. С. 68–71.

9. Лист Міністерства юстиції «Щодо порядку застосування нормативно-правових актів у разі існування неузгодженості між підзаконними актами» від 30.01.2009 р. № Н-35267-18. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v3526323-09>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-580-1-2>

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОМЧОЇ НОРМОТВОРЧОСТІ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Петрук Ярослав Анатолійович

аспірант

Донецький державний університет внутрішніх справ

м. Кропивницький, Україна

Відомча нормотворчість Міністерства внутрішніх справ України відіграє важливу роль в забезпеченні законності та правопорядку. Вона спрямована на створення внутрішніх нормативно-правових актів МВС України, які покликані деталізувати загальні норми права, адаптувати їх до потреб правоохоронних органів, конкретизувати чіткі алгоритми дій для службовців. Окрім того, відомча нормотворчість МВС України сприяє захисту прав і свобод громадян, адже відомчі нормативно-правові акти регулюють порядок застосування заходів примусу, проведення слідчих дій, тощо.

Вороніна І.М. зазначає, що відомча нормотворчість – це діяльність суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави (уповноважених на те центральних органів виконавчої влади), які з метою реалізації законів України й нормативно-правових актів вищих органів державної влади в межах своїх повноважень приймають відомчі нормативно-

правові акти, що деталізують і роз'яснюють механізм реалізації державної політики в правоохоронній сфері [1, с. 43].

Тобто, головне призначення відомчої нормотворчості полягає в деталізації та роз'ясненні положень законів і актів вищих органів державної влади для практичного застосування у діяльності правоохоронних органів.

Особливість відомчої нормотворчості МВС України полягає в тому, що вона не є самостійним джерелом права, та виступає допоміжним механізмом, має обмежену сферу дії, поширюються переважно на внутрішню організацію та діяльність підпорядкованих структур, який забезпечує узгоджене та ефективне функціонування системи правоохоронних органів.

Правовою основою відомчої нормотворчості МВС України виступає Закон України «Про правотворчу діяльність». Він визначає загальні принципи, процедури та вимоги до створення в цілому нормативно-правових актів, що поширюються на всі органи державної влади, в тому числі на Міністерство внутрішніх справ України.

Так, в статті 19 Закону України «Про правотворчу діяльність» від 24 серпня 2023 року, зазначається, що накази міністерств, які приймаються на основі та на виконання Конституції України та (або) законів, чинних міжнародних договорів України, постанов Верховної Ради України, указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, мають на території України вищу юридичну силу, ніж нормативно-правові акти, передбачені пунктами 8-13 цієї частини, і є обов'язковими до виконання на території України [2].

Тобто, ст. 19 Закону «Про правотворчу діяльність» закріплює правову основу та юридичну силу для відомчих нормативно-правових актів, зокрема наказів МВС України, визначаючи їх важливими елементами системи нормативно-правових актів України.

Особливістю відомчої нормотворчості МВС України є те, що вона охоплює сферу забезпечення громадської безпеки, публічного порядку, діяльність поліції, міграційну політику, цивільний захист, охорону державного кордону, а тому значна частина відомчих актів має оперативний та процесуальний характер, регулюючи порядок дій працівників. Тобто, відомча нормотворчість МВС України має оперативно реагувати на зміни в безпековій ситуації, та мати високий ступінь гнучкості, що в свою чергу, дозволяє швидко вдосконалювати внутрішні процедури.

Науковець Котелюх М. О. зокрема зазначає, що відомча нормотворчість є невід'ємною складовою правового регулювання, яка забезпечує оперативність і гнучкість у реалізації законів через підзаконні акти,

створені в рамках компетенції конкретних суб'єктів охорони правопорядку [3, с. 76].

Варто зазначити, що багато актів регулюють внутрішню службову діяльність, службову дисципліну, кадрові питання, службові розслідування, тощо. Таким чином, відомча нормотворчість МВС України потребує спеціальних знань у сфері публічної безпеки, криміналістики, адміністративного провадження, тактики поліцейської діяльності, тощо, з метою створення відомчих інструкцій, наприклад щодо роботи патрульних підрозділів, та інших відомчих нормативно-правових актів.

Так, вчена Вороніна І.М. зокрема зазначає, що відомча нормотворчість повинна мати спеціальні знання і спеціальний досвід в розробників вказаного нормативного акта (досить глибокі знання ними питання, характеру взаємних відносин адресатів нормативного припису (враховуючи суто технічний аспект), сформованої практики, наявної бази нормативного регулювання, соціальних запитів) [4, с. 31].

Також, важливою особливістю відомчої нормотворчості є те, що відомчі нормативно-правові акти МВС України не можуть суперечити законам України та урядовим постановам.

Отже, відомча нормотворчість Міністерства внутрішніх справ України є важливим інструментом забезпечення законності, правопорядку та ефективної діяльності правоохоронних органів. Відомчі нормативно-правові акти МВС України виконують допоміжну функцію, мають обмежену сферу дії та поширюються переважно на внутрішню організацію роботи підпорядкованих структур, забезпечуючи узгодженість і стабільність функціонування системи.

Правовою основою відомчої нормотворчості виступає Закон України «Про правотворчу діяльність», який визначає загальні принципи та процедури створення нормативно-правових актів, зокрема наказів міністерств.

Відомча нормотворчість характеризується обмеженою сферою дії, спрямованість переважно на внутрішню організацію та діяльність підпорядкованих структур, що забезпечує узгоджене функціонування системи МВС України. Відомчі нормативно-правові акти мають оперативний і процесуальний характер, дозволяють швидко реагувати на зміни у безпековій ситуації, а також регулюють службову дисципліну, кадрові питання та порядок проведення слідчих дій, тощо.

Таким чином, відомча нормотворчість МВС України є невід'ємною частиною системи правового регулювання, яка забезпечує ефективну реалізацію державної політики у сфері охорони правопорядку, дотримання прав і свобод громадян, а також забезпечують гнучкість і оперативність у виконанні службових завдань. Разом з тим, вона повинна здійснюватися в суворій відповідності до законів України та актів

вищої юридичної сили, що гарантує її легітимність та правову визначеність.

Література:

1. Вороніна І. М. Актуальні питання відомчої нормотворчості в системі органів внутрішніх справ. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція*. 2015. № 17. Т. 1. С. 43–45.
2. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24 серпня 2023 р. № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>
3. Котелюх М. О. Вплив відомчої нормотворчості на правове регулювання діяльності правоохоронних органів. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2024. № 5. С. 72–77.
4. Вороніна І. М. Теоретико-методологічні засади вдосконалення відомчої нормотворчості в умовах трансформації перехідного суспільства. *Право і суспільство*. 2015. № 5 (2). С. 23–34.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-580-1-3>

ОСОБЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ ЖИТЛОВОЇ ПРОБЛЕМИ В УКРАЇНІ У XIX-XX СТ.

Поляруш Світлана Іванівна

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
та державного управління
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
м. Кропивницький, Україна*

У період війн відбувається масштабне руйнування житлового фонду та особливо гостро постає питання забезпечення населення житлом. Так, за даними Міністерства розвитку громад та територій України на середину жовтня 2025 року росіянами пошкоджено в нашій державі 13 %, тобто близько 320 тисяч житлових будинків [1]. Вказана цифра щодня зростає. За підрахунками Світового банку, для відновлення таких обсягів Україна потребує щонайменше 86 млрд доларів.

Варто констатувати, що проблема житлового забезпечення населення завжди стояла гостро, а особливо після воєнних конфліктів.